

Prva veza sa partizanskom grupom na Šehitlucima i sa partijskom organizacijom Banja-Luke, uspostavljena je 25. juna 1941. god. Tada je održana partijska konferencija s kojom je rukovodio Kasim Hadžić. Od banjalučana članovi partije bili su Jurinčić Niko, Mažar Drago, Slovenac Branko, Habića Bežirbašić, Mladenović Veliko, Maše ~~Maše~~ /koji je kasnije streljan radi skretanja/, Jakić Anto i Šefket Maglajlić. Cilj konferencije bio je priprema za ustanak i skupljanje oružja, sanitetskog materijala i drugog. Na konferenciji je bio raspored drugova koji su imali zadatak dizanje mase na ustanak.

U mjesecu julu 1941. god. otišao je Drago Mažar sa nekoliko drugova u Trapiste i niže mosta izvadio je iz vode mitraljez i looo metaka koji je tada bio prvi mitraljez u centralnoj Bosni, zvan "Kusalj". Sakupljanje oružja vršilo se je preko građana-simpatizera NOP-a, vojnika, oficira i podoficira bivše domobranske vojske. Formirana je ilegalna grupa u domobranstvu u Banjoj-Luci od simpatizera Pavičić Slavka, Trenka Slavka, Buljana Joze, Stanić Ivice, Alagić Adila, Podgornika Dinka, Franje Kluz i Mešina Nedre, člana partije, koji je rukovodio tim sastancima. Sastanci su se održavali u kući Jozе Buljana i na otvorenom polju "Borika". Zadatak ove grupe bio je sakupljanje oružja, municije i ostalog materijala koji je bio potreban za vojsku. Prvi sastanak se je održao u mjesecu oktobru 1941. god. Do oružja se je teško dolazilo zato se je rijetko i slalo, ali do municije i ostalog materijala ~~lakše se je dolazilo~~ ^{brže}. Ova grupa je davala i obavještenja o kretanju domobranskih jedinica. Franjo Kluz koji je bio avijatačar bacao je partizanima izvještaje iz aviona. Pored ove grupe postojala je ilegalna grupa pod rukovodštvom Abduselama Blekića zvanog "Šandora", koji je bio povezan sa vodičem za vezu u Ponoru koji je slao razni materijal u šumu. Preko "Šandora" dobivao se je list "Užička borba", Ustav SSSR-a, rezolucije i razni propagandni materijal, koji je ova grupa rasturala simpatizerima NOP-a. Preko "Šandorovog kanala" odleziili su drugovi u šumu. Ta grupa djelovala je od septembra 1941. god. pa do početka 1942. god, kada je nastala provala i tom prilikom "Šandor" je pobjegao u šumu, a neki drugovi iz te grupe bili su uhapšeni.

Prva akcija krajiškog odreda koja je formirana uglavnom od drugova Banjalučana/22 banjalučana/izvršena je između 2 i 3 augusta 1941. god. na krpu n/V. Odred je bio slabo naoružan svega sa 11 pušaka i 10 bombi. Napad je trebao biti izvršen na žandarmerijskom stanicu, međutim neprijatelj je o ovome bio ranije obavješten i prvi je otvorio vatru. Žrtava na našoj strani nije bilo, a od neprijatelja poginuo je jedan žandar. Cilj ovog napada bio je doći do oružja. Prva akcija nije uspjela. Odredom je rukovodio drug Danko Mitrov.

Druga akcija/"Dva Kurira" knjiga Drage Mažara/izvršena je u mjesecu oktobru 1941. god. na selo Memić u 13 sati. Napad je izvršen na 20 domobrana. Cilj ovoga napada bio je kao i prvog da se dođe do oružja i ostalog potrebnog materijala. Napad je uspio zarobljeno je 8 domobrana, dok su ostali pobjegli. Između ostalog zarobljeno je 10 pušaka, municije i nešto hrane. Drugovi su opljačkali sve objekte koji bi neprijatelju mogli da koriste za napad i odbranu.

Peta akcija kojom je rukovodio drug Drago Mažar i Habića Bežirbašić, koji je po završetku krojač ugradio je domobranske kape koje su bile potrebne za taj napad. Drugovi su se oblačili u te uniforme i kao domobrani izvršili napad. Akcija je izvršena u mjesecu decembru 1941. god. Izvršena je u Vrbanji kraj Banja-Luke. Bilo je oko 25 drugova.

Peta akcija krajiškog odreda kojem je rukovodio drug Drago Mažar izvršena je u decembru 1941. god. u 16 sati. Prije nego što se je izvršila akcija na Vrbanji otišao je Pašo Janaković i Omer Bukić u Banja-Luku na Čorkovac, u kući Bukića. Na vezu je došao Maglajlić Teufik i Bukić Mehmed. Tu je predate pismo od drugo Drago Mažara za Šandara. Tu su ostali jedan dan čekajući na materijal/kekarde-oznake IV satnije demobrana/i lozinku jedinice na Vrbanji. Po svršenom zadatku drugovi su se vratili, gdje je drug Bečibrašić Habija prišivao na demobranskim kapama kekardice. Tada obučeni u demobranske uniforme njih 21 na broju/od kojih je danas na životu jedino Drago Mažar i Pašo Janaković/, kreću se iz Penira, a akcijom je rukovodio lično Drago Mažar, koji je bio obučen kao demobranski satnik. U prethodnici su išli Ante Jakić i Karlo Rejo, a u zaštitnici Pašo Janaković i Suljo Alakić. Grupa se je spustila na cestu kod Đinićevog čardaka između Banja-Luke i Vrbanje i cestom se uputili u pravcu ondašnje žandarske kasarne zvane "sekcija". Kod prilaza kasarni, a to je bilo u 16 sati poslije podne, stražar ih nije sustavio, na što ga je drug Drago, koji je išao na čelo kolone napao što ne traži lozinku. Tražio je od dežurnog stražara da zove odmah časnike i dočasnike da mu se odmah jave. Drug Drago Mažar, predstavio je svoj odred kao demobransku kaznenu jedinicu. Drugovi su se odmah razišli po sobama gdje su bili žandari. Dok je drug Drago konferisao sa počasnici i časnicima i grdio ih zbog nediscipline i ludila nebudnosti, došao je jedan žandar iz Banja-Luke prepoznao Sulju Alakića i viknuo: "Ove su komunisti!". U isto vrijeme se čuo glas Drago koji je tražio od žandara da se predaju. Nakon toga nastala je berba u sobama/žandara je bilo 54/. Drugovi su nakon teške berbe sa bombama, pištoljima i puškama, koja je trajala svega 15 minuta savladali protivnika. Od neprijatelja bile je 19 mrtvih, 24 zarobljenih, a ostali ranjeni. Od drugova poginuli su Lakić i Hajder Stevo, a ranjeni su bili Janaković Pašo teže i Tufekčić Fehim, koji je bio lakše ranjen. Zarobljeno je 45 pušaka, 2 puškenitraljona, 6000 metaka, čobadi i ostalog vojnog materijala. Nakon odlaska iz Vrbanje drugovi su zapalili vojne zgrade, koje su bile jedne prilično velike uporište neprijatelja. Mrtve i ranjene drugove su odnijeli sa sobom. Drugovi su mrtve sahranili u njihova redna mjesta, jednog u Agine selo, a drugog u Krupu n/V.

Arhiv Eoc. krajišne B. Luka

AEK